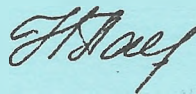


fbm.
п19

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Пасмор Надія Петрівна



УДК 027.08:378.147

**БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ЮРИДИЧНОГО ПРОФІЛЮ**

07.00.08 - Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Харків – 2003

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник доктор філософських наук, професор **Лозовой Віктор Олексійович**, Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого, завідувач кафедри культурології

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **Дмитренко Тамара Олександрівна**, Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, завідувач кафедри соціальної педагогіки

кандидат педагогічних наук, доцент **Шевченко Ірина Олександрівна**, Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, доцент кафедри бібліотекознавства та інноваційних технологій

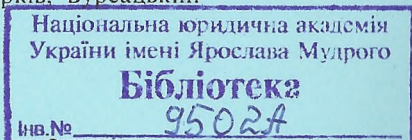
Провідна установа Київський національний університет культури і мистецтв, кафедра інформаційних ресурсів та сервісу

Захист відбудеться « 10 » жовтня 2003 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.807.02 у Харківській державній академії культури за адресою: 61003, м. Харків, Бурсацький спуск, 4.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківської державної академії культури за адресою: 61003, м. Харків, Бурсацький спуск, 4.

Автореферат розісланий « 9 » вересня 2003 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради



Соляник А. А.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Одним із стратегічних напрямів державотворення в Україні на сучасному етапі є реформування системи вищої освіти. Основні завдання щодо її розбудови й докорінного оновлення визначені Законом України «Про вищу освіту» та іншими законодавчими документами.

Важливою ознакою останніх років стало різке підвищення соціальної значущості та престижу вищої юридичної освіти, пріоритетний розвиток якої зумовлено процесами розбудови України як демократичної, правової держави, завданнями її органічного входження у світовий правовий, освітній та інформаційний простір. Розвиток вищої юридичної освіти в Україні має здійснюватися через підвищення якості, збереження традицій української вищої школи, інтеграцію у світову систему вищої освіти, формування у студентів прагнення до оволодіння сукупністю знань, умінь і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Динамічний розвиток вищої юридичної освіти в Україні потребує побудови ефективної системи бібліотечно-інформаційного забезпечення підготовки висококваліфікованих національних фахівців, що зумовлює появу теоретично складних і практично важливих проблем педагогічного характеру. Їх розв'язання може бути винайдено через розширення соціально-педагогічного напрямку діяльності вузівських бібліотек, які в умовах скорочення тижневого аудиторного навантаження, збільшення обсягу самостійної роботи студентів у засвоєнні навчального матеріалу, активного розвитку новітніх освітніх та інформаційних технологій, мають стати активними учасниками навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ) юридичного профілю.

Актуальність теми дослідження полягає в необхідності подолання невідповідності між зростанням ролі самостійної роботи студентів (СРС) як однієї з основних форм організації навчального процесу у вищій школі України та рівнем її бібліотечно-інформаційного забезпечення (БІЗ). Виходячи із завдань сучасної педагогічної й дидактичної системи навчання, бібліотека вищого навчального закладу юридичного профілю повинна створити цілісну систему бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів (БІЗСРС), яка є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Успішне вирішення цього завдання потребує наукового обґрунтування адекватного складу та структури системи бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів, ресурсів, засобів і форм її ефективного функціонування в умовах інформатизації освітньої й бібліотечної галузей України. Актуальність теми дисертації посилюється ще й тим, що в даному контексті її дослідження здійснюється вперше.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження проведено у руслі виконання Законів України «Про вищу освіту» (2002 р.), «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995 р.), «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.), «Програми розвитку юридичної освіти на період до 2005 р.» (2001 р.) та інших законодавчих документів України; спільної науково-дослідної теми кафедри культурології та бібліотеки Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого «Вузівська бібліотека як соціокультурний феномен».

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування системи бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів вищого навчального закладу юридичного профілю.

Мета дослідження реалізується через вирішення таких завдань:

- дослідити трансформацію функцій вузівської бібліотеки в умовах сучасного розвитку вищої освіти в Україні;
- визначити особливості СРС як об'єкта бібліотечно-інформаційного забезпечення; виявити специфіку бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС вищих юридичних навчальних закладів;
- розробити концептуальну модель системи бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС ВНЗ юридичного профілю;
- обґрунтувати базове значення документного забезпечення СРС;
- виявити особливості інформаційної складової бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС;
- довести перспективність розвитку когнітивного складника бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС вищого навчального закладу юридичного профілю.

Об'єкт дослідження – бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів у вищому навчальному закладі.

Предмет дослідження – теоретико-методичні засади формування системи бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС вищого навчального закладу юридичного профілю.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну базу дослідження забезпечили фундаментальні праці з педагогіки й дидактики, у яких висвітлюється специфіка СРС, зокрема А.М. Алексюка, С.І. Архангельського, Ю.К. Бабанського, Я.Я. Болубаша, В.К. Буряка, Т.О. Дмитренко, В.А. Козакова, Б.І. Коротяєва, Н.Є. Мойсеюк, П.І. Підкасистого та ін. Науковому обґрунтуванню системи бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС сприяли дослідження таких учених-бібліотекознавців, як В.В. Загуменна, В.О. Ільганаєва, Т.І. Ківшар, Н.М. Кушнаренко, Є.А. Медведєва, О.І. Остапов, М.І. Сенченко, В.К. Скнар, М.С. Слободяник, А.А. Соляник, Ю.М. Столяров, Є.М. Тодорова, Л.Я. Філіпова, І.О. Шевченко, А.С. Чачко. Методологічне значення для розв'язання проблеми дослідження мають праці

В.О. Ільганаєвої та М.С. Слободяника, у яких обґрунтовується сутність документної, інформаційної та когнітивної парадигм бібліотекознавства. Заслуговує на увагу кандидатська дисертація О.В. Васюк «Інформаційно-бібліографічне забезпечення юристів в умовах формування правової держави» (2003 р.), у якій проведено аналіз документного потоку з правознавства, що позбавило авторку даного дисертаційного дослідження необхідності здійснювати паралельний аналіз. Однак у названій дисертації вивчаються потреби професіоналів-юристів, а не студентів, крім того, лише ті, що пов'язані з бібліографічною інформацією.

У поданій до захисту дисертації для розв'язання поставлених завдань застосовано такі теоретичні методи, як аналіз, синтез, узагальнення, моделювання, прогнозування, системний, системно-функціональний, системно-діяльнісний, документний, інформаційний та когнітивний підходи. Для вивчення інформаційних потреб студентів використано соціологічні методи – анкетування, опитування, спостереження. Первинні дані отримано через безпосереднє дослідження, аналіз та узагальнення досвіду п'яти ВНЗ м. Харкова, які здійснюють підготовку юридичних кадрів. Узагальнення первинних матеріалів проведено за допомогою статистичного групування отриманих даних. Для визначення сучасного стану бібліотечного забезпечення СРС використано методи кількісного та якісного аналізу бібліотечних фондів, електронних ресурсів, телекомунікаційних технологій і веб-сайтів вузівських бібліотек України.

Базовою установою для наукового дослідження сучасного стану та перспектив розвитку БІЗСРС ВНЗ юридичного профілю є бібліотека Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше на науковому рівні обґрунтовується система бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ юридичного профілю через створення її документної, інформаційної та когнітивної складових; визначається зміст сапортної (підтримуючої) функції як інтегрованого прояву сутнісних функцій, притаманних вузівській бібліотеці в системі БІЗСРС.

Елементи новизни виявляються в тому, що:

- комплексно, на підґрунті новітніх матеріалів вивчено особливості самостійної роботи студентів як об'єкта бібліотечно-інформаційного забезпечення;

- у результаті дослідження інформаційних потреб студентів розроблено структурно-функціональну модель БІЗСРС на підставі формування документних, інформаційних та когнітивних ресурсів через застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій;

- на основі розгляду вузівської бібліотеки як рівноправного учасника навчально-виховного процесу обґрунтовано пріоритетне значення документного забезпечення самостійної роботи студентів;

- прослідковано можливості використання мережі Інтернет, електронних каталогів, бібліографічної повнотекстової бази даних (БД), веб-сайтів, інших електронних ресурсів для створення інформаційного складника системи БІЗСРС;

- доведено перспективність розвитку когнітивної складової ресурсів БІЗСРС вузівської бібліотеки юридичного профілю на базі вітчизняних і світових документно-інформаційних ресурсів задля формування у студентів правової культури, правосвідомості й інформаційно-правової компетентності.

Практичне значення одержаних результатів в тому, що в дисертації містяться конкретні практичні рекомендації щодо вдосконалення бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ юридичного профілю, які можуть бути ефективно використані для створення відповідної системи в усіх вищих навчальних закладах України.

Наукові висновки і практичні рекомендації дисертації, розраховані на бібліотечних практиків і науковців та можуть бути використані в навчальному процесі вузів юридичного профілю та культури. Їх можна застосувати в заходах з підвищення кваліфікації, для поліпшення орієнтації бібліотекарів у світових галузевих ресурсах, розробки стратегії пошуку фахової інформації, а також у виявленні можливостей використання мережі Інтернет для створення власних і використання світових електронних продуктів і послуг, призначених для професійної підготовки фахівців юридичного профілю.

Матеріали й результати дисертаційного дослідження використано для створення цілісної системи БІЗСРС в Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого, що підтверджується актом про впровадження.

Особистий внесок здобувача. Найважливіші наукові результати, одержані автором особисто і полягають: у теоретичному узагальненні системи БІЗСРС ВНЗ юридичного профілю через вдосконалення її документної, інформаційної й когнітивної складових; у визначенні змісту сапортної функції, яка інтегрує сутнісні функції вузівської бібліотеки і для створення умов для ефективного здійснення СРС.

Апробація результатів дисертації. Матеріали й результати дисертаційного дослідження доповідалися на міжнародних науково-практичних конференціях: «Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі» (Харків, 2001); «Проблеми вищої юридичної освіти України» (Харків, 2001); «Економічне, політико-правове і духовне життя в Україні та розвиток особистості» (Харків, 2001);

«Бібліотеки та суб'єкти книжкового ринку: напрями взаємодії та співпраці» (Харків, 2002); «Організація навчально-виховної роботи юридичних закладів III-IV рівнів акредитації» (Харків, 2002); «Проблеми розвитку юридичної науки у новому столітті» (Харків, 2002), на щорічних наукових конференціях молодих науковців Харківської державної академії культури у 2000, 2001, 2002, 2003 рр.

Текст дисертації, наукові висновки й рекомендації обговорювалися на засіданні кафедри книгознавства та фондознавства Харківської державної академії культури.

Публікації. Основні положення дисертації викладено в 10 публікаціях, з яких 6 – одноосібні статті у фахових наукових виданнях України, а також у матеріалах і тезах конференцій, програмі та методиці дослідження.

Структура дисертації зумовлена логікою дослідження й викладу його наукових результатів. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 257 сторінок: основний текст – 191 сторінка, список використаних джерел – 230 найменувань, 6 додатків, анкети і таблиці становлять 43 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження; визначаються його об'єкт, предмет, мета й завдання; розкривається наукова новизна роботи, її практичне значення; подається інформація про особистий внесок дисертантки й апробацію результатів дослідження.

У першому розділі – «Теоретико-методичні засади бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів вищого навчального закладу», який складається з трьох підрозділів, здійснено теоретичний аналіз трансформації функцій вузівської бібліотеки в умовах реформування вищої освіти України; з'ясовано специфіку самостійної роботи студентів як об'єкта бібліотечно-інформаційного забезпечення; вивчено сучасний стан бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю України.

Активне включення вузівської бібліотеки в процес самостійної роботи студентів передбачає поглиблення її компетенції в педагогічній сфері, зумовлює трансформацію її соціальних функцій відповідно до змін у зовнішньому середовищі. Визначення соціальних функцій бібліотеки – одна з фундаментальних проблем бібліотекознавства. Її дослідженню присвятили свої праці М.І. Акіліна, М.П. Васильченко, В.О. Ільганасва, Р.С. Мотульський, М.С. Слободяник, А.В. Соколов, Ю.М. Столяров,

І.М. Фрумін та ін. Однак ще й дотепер питання соціальних функцій вузівської бібліотеки залишається відкритим, що пояснюється як слабкістю розробки методологічної бази бібліотекознавства, так і складністю проблематики.

У дисертації на підставі системного підходу, глибокого аналізу праць попередників науково обґрунтовується поліфункціональний характер діяльності вузівської бібліотеки, яка виконує низку сутнісних функцій: комунікаційну, кумулятивну й меморіальну. Зміст комунікаційної функції полягає в забезпеченні комунікації між документом і користувачем, кумулятивної – у збиранні соціально значущих документів різних типів і видів згідно з профілем бібліотеки, меморіальної – у збереженні сукупності профільних документів для нинішніх і майбутніх поколінь. В умовах вузівської бібліотеки юридичного профілю вони реалізуються з урахуванням її завдань, профілю, особливостей інформаційних потреб науково-педагогічних працівників, студентів, співробітників ВНЗ, зумовлюються специфікою освітніх спеціальностей і спеціалізацій, за якими виконується підготовка бакалаврів, спеціалістів і магістрів права. Обґрунтовується, що суть діяльності вузівської бібліотеки (за деяким винятком) міститься не в безпосередніх процесах навчання й виховання, а у сприянні ефективному здійсненню освітньої діяльності вищим навчальним закладом як його допоміжної структури через формування системи бібліотечно-інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу, органічним складником якого є самостійна робота студентів. Освітньо-допоміжну функцію вузівської бібліотеки віднесено до феноменологічних, зовнішньо системних і соціальних функцій. Через побудову ієрархії пріоритетів діяльності вузівської бібліотеки, зумовлених стратегічними напрямками реформування вищої школи України, аргументується об'єктивна потреба виділення у її межах цільової сапартної функції з підтримки бібліотечними ресурсами й засобами самостійної роботи студентів як однієї з основних форм організації навчання в системі вищої освіти України. Цю функцію вузівська бібліотека реалізує через формування системи БІЗСПС як інтегрованого прояву сутнісних функцій сучасної бібліотеки, підвалини якої становлять документні, інформаційні й когнітивні ресурси. Створення системи БІЗСПС є головним чинником повного й оперативного задоволення пов'язаних із самостійною роботою інформаційних потреб студентів.

Методологічну основу для визначення суті сапартної функції вузівської бібліотеки склали три сучасні парадигми бібліотекознавства – документна (С.Г. Кулешов, Н.М. Кушнарєнко, Ю.М. Столярєв, Г.М. Швецова-Водка), інформаційна (В.В. Скворцов, Л.Я. Філіпова, Л.Я. Шрайберг) та когнітивна (В.О. Ільганаєва, О.І. Остапов, М.С. Слободяник). Особливе значення для реалізації мети дослідження

мають ідеї В.О. Ільганаєвої, яка вбачає перспективи розвитку бібліотечної теорії та практики у синтезі цих трьох парадигм. Викладене створює теоретичне підґрунтя для визначення сутності цільової сапартної функції вузівської бібліотеки в інтегрованій реалізації трьох видів діяльності задля створення системи БІЗСРС – документної, інформаційної та когнітивної. З цією метою вузівська бібліотека здійснює пошук, збирання, аналітико-синтетичну обробку, зберігання й використання профільних документів (інформації і знань) відповідно до змісту й організації самостійної роботи студентів.

Для визначення перспектив формування системи бібліотечно-інформаційного забезпечення, уточнюються обсяг і зміст поняття “самостійна робота студентів”. Аналіз педагогічної літератури свідчить, що незважаючи на своє стратегічне значення в системі вищої школи України, СРС вивчена недостатньо. Базове поняття є багатозначним. Самостійну роботу студента ототожнюють із його самоосвітньою діяльністю, процесом пізнання в цілому, індивідуальною діяльністю в аудиторній і позааудиторний час, самопідготовкою. Авторка дисертації дотримується офіційної точки зору, зафіксованої в Законі України «Про вищу освіту» (2002 р.) та «Положенні про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (1993 р.), згідно з якою самостійна робота студентів розглядається як основний засіб засвоєння студентом навчального матеріалу у вільний від обов’язкових навчальних занять час. СРС – одна з пріоритетних форм організації навчального процесу у ВНЗ.

Теоретично-методичні положення дисертації підтверджені результатами емпіричного дослідження. На підставі всебічного вивчення сучасного стану бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ юридичного профілю з’ясовано, що нині підготовку кадрів у галузі права в Україні здійснюють 188 вищих юридичних навчальних закладів (134 державних і 54 недержавних), щорічний ліцензійний прийом становить близько 27 тис. студентів. У м. Харкові таких фахівців готують 5 вузів. Провідним ВНЗ є Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого (НЮАУ), яка випускає молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів за освітнім напрямом 0601 «Право» зі спеціальності «Правознавство». НЮАУ – єдиний в Україні ВНЗ, який готує фахівців з усього спектра спеціалізацій: державно-правова, судово-прокурорська, господарсько-правова, слідчо-криміналістична, прокурорсько-слідча діяльність, міжнародне право, дипломатична служба, що зумовлює об’єктивну необхідність створення ефективною системи БІЗСРС.

Анкетування 400 студентів, проведене протягом 2000-2002 рр., дозволило виявити, що понад половини респондентів (62%) звертаються до вузівської бібліотеки з метою задоволення своїх навчальних потреб, пов’язаних із самостійною роботою. Найбільшим попитом користуються

збірники нормативно-правових актів (100%), підручники, навчальні посібники (98,5%), видання періодичні (92%), наукові (76,5%), значно меншим – довідкові (26%). Задовольняють потреби студентів періодичні видання (78,5%), Інтернет (67,5%), засоби масової інформації (47%). Пріоритетними для респондентів є юридичні журнали «Право України» (85,5%), «Государство и право» (82%), «Вісник прокуратури» (76,5%), а також газети «Урядовий кур'єр» (71%) і «Голос України» (68,5%), що пояснюється оперативністю публікації в них законодавчих і нормативно-правових документів. Майже однаковим попитом користуються каталоги й картотеки (25,5%) та бази й банки даних (24%), що зумовлено недостатньою оперативністю перших і незначною кількістю других. Респондентів в однаковій мірі цікавить бібліографічна й реферативна інформація. Усі вони надають перевагу новим публікаціям 2000-2003 рр., що пов'язано з прагненням студентів бути компетентними у сучасних законотворчих процесах в Україні й за кордоном. Вони використовують як традиційні (60%), так і електронні (40%) джерела інформації, однак помітною є тенденція посилення інтересу до ресурсів глобальної мережі Інтернет. Переважна більшість студентів вважає найкориснішою для себе саме вузівську бібліотеку, 88% респондентів цілком задоволені її діяльністю. Серед тих, хто має претензії до роботи бібліотеки, 83,5% вказали на необхідність розширення «інформації про інформацію», 69% – на необхідність поповнення фонду зарубіжними публікаціями, 51,5% – на більш широке залучення ресурсів Інтернет.

Безпосереднє вивчення практичного досвіду дозволило виявити основні напрямки діяльності вузівських бібліотек юридичного профілю, пов'язані з СРС. Серед них: формування бібліотечного фонду традиційними й електронними документами; передплата профільних періодичних видань; ведіння довідково-пошукового апарату (ДПА); створення бібліографічної БД з правознавства; використання ресурсів Інтернет; формування читацької й інформаційної культури майбутніх фахівців-юристів. Кількісний і якісний аналіз фонду бібліотеки НЮАУ щодо рівня документозабезпечення нормативних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін, зокрема таких, як «Теорія держави і права», «Історія держави і права України», «Кримінальне право», «Криміналістика» та «Цивільне право», дозволив виявити недоліки в бібліотечно-інформаційному забезпеченні СРС ВНЗ юридичного профілю. А саме: незначна кількість або відсутність електронних підручників, навчальних посібників, повнотекстової БД навчально-методичних матеріалів на допомогу СРС; переважання карткових каталогів над електронними; інформаційна обмеженість бібліотечних веб-сайтів; відсутність когнітивної БД; слабе використання ресурсів Інтернет тощо. На момент дослідження жодна вузівська бібліотека не мала повного комплекту навчально-методичних матеріалів у друкованій або електронній

формі. Низьким, як правило, є документозабезпечення спеціальних і вибіркових навчальних дисциплін. Це підтвердило тезу про поєднання в межах БІЗСРС трьох взаємопов'язаних видів діяльності: документної – як сталої; інформаційної – як тієї, що розвивається; когнітивної – як перспективної, що має лише окремі сформовані елементи.

У другому розділі – «Удосконалення системи бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю», який складається з чотирьох розділів, обґрунтовуються концептуальні засади сучасної системи бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів на базі новітніх освітніх та інформаційних технологій, визначається зміст документної, інформаційної та когнітивної складових.

Методологічне підґрунтя розробки концептуальної моделі сучасної системи БІЗСРС ВНЗ юридичного профілю забезпечило комплексне поєднання пізнавальних можливостей системного, функціонального, діяльнісного й модельного підходів. Системоутворюючу роль відіграли документний, інформаційний та когнітивний підходи, що створює наукову основу для поєднання в межах функціонування системи БІЗСРС трьох взаємопов'язаних видів бібліотечної діяльності різних рівнів складності: документної – як базової, інформаційної – як проміжної, когнітивної – як перспективної. Модель подає бібліотечно-інформаційне забезпечення СРС як специфічний вид діяльності вузівської бібліотеки, спрямований на виробництво, збирання, пошук, обробку, зберігання й надання в користування документів (інформації та знання) задля засвоєння студентами навчального матеріалу у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Предметом діяльності першого рівня є документ (у різних формах) як зафіксована на матеріальному носіїв інформація; другого – інформація як об'єктивне знання у вигляді повідомлення; третього – знання в «чистому вигляді» – лінгвістичні структури, що передають зміст колективного або індивідуального інтелекту. Результатами цих видів діяльності є відповідно документні, інформаційні та когнітивні ресурси: бібліотечний фонд як база документного забезпечення СРС; довідково-пошуковий апарат як база інформаційного забезпечення СРС; інформаційно-аналітичні ресурси як база когнітивного забезпечення СРС.

Доводиться зумовленість складу і структури системи БІЗСРС специфікою самостійної роботи студентів, її типами, видами, місцем у навчально-виховному процесі ВНЗ юридичного профілю, мотиваційними настановами її здійснення. Аргументується необхідність чіткого дотримання бібліотечними працівниками вимог нормативних і навчально-методичних документів, у яких визначена організаційна і змістовна структура СРС, дидактично й методично оформлена для різних освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів. Серед них: освітньо-професійні програми підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів права; державний стандарт освіти; навчальні плани ВНЗ; навчальні програми дисциплін; індивідуальні

семестрові завдання для СРС з навчальних дисциплін; науково-методичні матеріали до семінарських, лабораторних, практичних занять та СРС з кожної навчальної дисципліни; методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових і дипломних робіт; семестровий графік СРС.

Серед основних чинників ефективного функціонування системи БІЗСРС визначено: 1) активне впровадження новітніх освітніх та інформаційних технологій як у навчальний процес, так і в діяльність вузівської бібліотеки, що сприятиме створенню власних ресурсів, організації доступу студентів до регіональних, національних і світових ресурсів через глобальну мережу Інтернет; 2) посилення зв'язків між основними суб'єктами самостійної роботи – бібліотекарями, студентами й викладачами; 3) підвищення рівня інформаційної культури студентів ВНЗ юридичного профілю, здатних повно й оперативно використовувати ресурси, продукти й послуги вузівської бібліотеки; підвищення професійного рівня бібліотечних працівників, здатних ефективно діяти в умовах автоматизованих бібліотечних комплексів (АБК).

Обґрунтовується, що базовою підсистемою БІЗСРС є система профільних документів різних типів і видів, традиційних і електронних, об'єднаних у бібліотечному фонді. Документні ресурси є головними в задоволенні пов'язаних із самостійною роботою потреб користувачів, основою формування інформаційної та когнітивної складових системи. Таке вагоме значення документної підсистеми БІЗСРС зумовлено також специфікою підготовки майбутніх юристів, які в процесі навчання і в подальшій практичній діяльності мають постійно працювати з великою кількістю документів, відслідковувати зміни в них, приймати важливі рішення, неухильно дотримуючись законодавства України та інших країн світу. Визначено три групи документів, які становлять ядро фонду бібліотеки ВНЗ юридичного профілю: а) документи, що входять до комплексу науково-методичного забезпечення навчального процесу; б) основні законодавчі й нормативно-правові акти України та інших країн світу; в) навчальна, наукова, довідкова література, а також профільні періодичні видання, що належать до рекомендованої літератури з кожної навчальної дисципліни.

Доводиться, що з розвитком новітніх інформаційних технологій значно розширюються можливості вузівських бібліотек юридичного профілю у формуванні інформаційної складової системи БІЗСРС. Йдеться не лише про створення й системну організацію власне інформації (смісл. зміст, текст), вилученої з первинних документів й метаінформації – відомостей про первинні документи, їхнє місцезнаходження. Аргументується, що вирішальним чинниками побудови останньої є: а) автоматизація бібліотечних технологій, створення автоматизованого бібліотечного комплексу вузівської бібліотеки; б) активне впровадження

Інтернет-технологій для забезпечення доступу користувачів не лише до регіональних і національних, а й до світових інформаційних ресурсів профільної тематики; створення зведеного електронного каталога; бібліотечних веб-сайтів і веб-порталів; електронної, бібліографічної, реферативної, довідкової, адресної БД з правознавства на CD-ROM і в мережі Інтернет з метою повного й оперативного задоволення пов'язаних із самостійною роботою інформаційних потреб студентів.

На підставі поглибленого аналізу досвіду автоматизації бібліотеки НЮАУ та інших вузівських бібліотек юридичного профілю узагальнюється висновок про ефективність комплексної автоматизації бібліотечних технологій, створення автоматизованого бібліотечного комплексу (АБК). Визначається система пріоритетів, засобів створення й розвитку АБК для бібліотек, які починають автоматизацію з нульового варіанту. Пропонується створювати АБК в такій послідовності: автоматизація процесу комплектування фонду; конверсія карткових каталогів; автоматизована обробка нових надходжень; створення електронного каталога (ЕК), бібліографічної БД; розробка і впровадження ефективних методів пошуку в ЕК і БД; надання оперативного доступу до електронних ресурсів бібліотеки і через неї – до зовнішніх профільних ресурсів глобальної мережі Інтернет; автоматизація процесів бібліотечного обслуговування користувачів. Результати автоматизації бібліотеки НЮАУ на базі прикладної програми «Система автоматизації бібліотеки» (ППСАБ) підтверджують перспективність запропонованого підходу, а також висновок авторки про первісне значення документних, інформаційних та когнітивних ресурсів у системі БІЗСРС.

Аналіз електронних каталогів, веб-сайтів вузівських бібліотек юридичного профілю, виявлених у мережі Інтернет, а також результати анкетування студентів дали змогу прослідкувати, що найпоширенішими інформаційними ресурсами БІЗСРС є саме електронний каталог, бібліографічна БД, бібліотечні веб-сайти. Електронний каталог розглядається як багатофункціональна система, в якій поєднуються функції систематичного, предметного, алфавітного, топографічного й службового каталогів. Підкреслюється необхідність створення зведеного електронного каталога, який поєднав би правові й навчально-методичні ресурси, розосереджені в бібліотеках різних типів і видів регіону. Веб-сайт досліджується як один із основних засобів структурування профільної інформації, як канал здійснення експортно-імпортних обмінних операцій задля збагачення інформаційного складника БІЗСРС. У дисертації обґрунтовуються пріоритетні напрямки вдосконалення електронних каталогів і веб-сайтів ВНЗ юридичного профілю України. Акцентовується, що вітчизняні бібліотеки повинні стати не лише активними споживачами й постачальниками світових інформаційних ресурсів профільного змісту глобальної мережі Інтернет. Для зарубіжних «віртуальних» користувачів

особливий інтерес матиме БД зведеного електронного каталогу, профільного бібліографічного репертуару, реферативна БД наукових звітів ВНЗ, дисертацій, фахових періодичних видань, праць викладачів вузу, інноваційних освітніх технологій, а також інформаційно-аналітичні системи когнітивного типу власної генерації.

До когнітивних ресурсів вузівської бібліотеки віднесено: автоматизовані інформаційно-пошукові тезауруси, концептографічна, фактографічна, проблемно орієнтована БД, банки знань, інші інформаційно-аналітичні системи когнітивного типу на CD-ROM, або мережеві.

Специфіка когнітивної складника БІЗСРС вузівської бібліотеки юридичного профілю вивчається на прикладі створення й використання фрагмента автоматизованого інформаційно-пошукового тезаурусу (АІПТ) з криміналістики і професійної етики юриста через застосування сучасних методів систематизації, предметизації, координатного індексування, створення пошукового образу документа (ПОД), перетворення вербального ПОД на формалізовану інформаційно-пошукову мову (ІПМ), складання класифікаційної формули у вигляді чітко оформленої системи класифікаційних індексів, що відповідають змісту документа. У результаті когнітивної діяльності користувачі отримують метазнання, що потребує переходу вузівської бібліотеки від подокументної до пооб'єктної організації інформації, зібраної в бібліотечному фонді у формі документів. Когнітивна підсистема БІЗСРС формує новий комунікативний напрямок «знання → документ → інформація → знання», що сприяє повноті й точності задоволення пов'язаних із виконанням самостійної роботи інформаційних потреб студентів. Когнітивний складник бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС допомагає формуванню у фахівців наукової складової світогляду, досконалих знань базових правових категорій і норм, чіткого уявлення про існуючі правові системи, знання нормативно-правових актів різного рівня, уміння визначати правову природу суспільних явищ, навичок практичного застосування набутих знань у майбутній професійній діяльності. Доводиться, що ефективність функціонування запропонованої системи БІЗСРС залежатиме від взаємопов'язаного розвитку її документної, інформаційної та когнітивної складових.

У **загальних висновках** викладені основні науково-теоретичні результати дисертаційного дослідження і зазначено таке:

І. Одним із стратегічних напрямків реформування вищої освіти в Україні є розширення обсягу й удосконалення змісту самостійної роботи студентів, що вимагає нових підходів до формування системи бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю. Аналіз педагогічної й бібліотечнознавчої літератури свідчить про те, що зазначена проблема ще

не виступала предметом спеціального дисертаційного дослідження. Теоретичне обґрунтування сучасної системи БІЗСРС у контексті юридичної освіти здійснено вперше.

2. В умовах упровадження у вищій школі України новітніх освітніх та інформаційних технологій, збільшення обсягів самостійної роботи студентів вузівська бібліотека має стати рівноправним учасником навчально-виховного процесу через розширення педагогічної складової своєї діяльності, трансформацію соціальних і технологічних функцій. У контексті документної інформаційної й когнітивної парадигм бібліотекознавства виділено цільову сапортну функцію вузівської бібліотеки, на якій базується реалізація системи БІЗСРС ВНЗ юридичного профілю. Доведено її інтеграційну роль в об'єднанні традиційних розподілених документних, інформаційних і когнітивних ресурсів БІЗСРС в умовах інформатизації задля повного й оперативного задоволення пов'язаних із самостійною роботою інформаційних потреб студентів.

3. Розробка теоретико-методичних засад системи бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів ґрунтується на чіткому розумінні обсягу і змісту базового поняття «самостійна робота студентів», яке запропоновано вважати основним засобом оволодіння студентом навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час, як однією з найважливіших форм організації навчального процесу у ВНЗ.

Надійним науково-методичним підґрунтям і системою орієнтирів для ефективного виконання вузівською бібліотекою сапортної функції має стати розроблена педагогікою вищої школи України концепція організації самостійної роботи студентів, що закріплено в законодавчій й нормативно-правовій базі, у якій закладено організаційно-педагогічні (навчальні плани) і змістовно-педагогічні (програми навчальних дисциплін) підвалини самостійної роботи студентів – майбутніх юристів. Бібліотечно-інформаційне забезпечення СРС розглядається як один з пріоритетних видів професійної діяльності вузівської бібліотеки, який в умовах актуалізації самостійної роботи студентів набуває певної самостійності й найбільш розвиненої форми.

4. Аналіз сучасного стану БІЗСРС спеціальності «Правознавство» в Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого, інших ВНЗ юридичного профілю Харківського регіону, а також результати анкетування студентів показали, що найпоширенішими видами діяльності вузівської бібліотеки на допомогу СРС є: формування бібліотечного фонду; передплата профільних періодичних видань; ведіння довідково-пошукового апарату (ДПА); створення бібліографічної БД правознавчого змісту; використання ресурсів Інтернету; формування читацької й інформаційно-пошукової культури майбутніх фахівців-юристів. Разом з тим виявлено низку недоліків у діяльності вузівської бібліотеки на

допомогу самостійній роботі, що підтвердило тезу про різномірність розвитку складників БІЗСПС: документної – як сталої; інформаційної – як тієї, що розвивається; когнітивної – як перспективної. Результати анкетування студентів свідчать, що для 62% респондентів вузівська бібліотека є головним місцем виконання самостійної роботи. Водночас вони висловили побажання про розширення відомостей про правову інформацію (83,5%), придбання зарубіжних джерел (69%), використання можливостей глобальної мережі Інтернет (51,5%). Це дозволило вести мову про наявність проблемної ситуації, яка має подвійний характер, а саме: а) між стратегічним значенням СПС у підготовці юридичних кадрів у вищій школі України і реальним станом її практичного бібліотечно-інформаційного забезпечення; б) між зростанням ролі й значення вузівської бібліотеки як базової структури в задоволенні пов'язаних із самостійною роботою інформаційних потреб студентів і відсутністю науково обґрунтованих рекомендацій щодо створення системи бібліотечно-інформаційного забезпечення СПС ВНЗ юридичного профілю.

5. Запропонована концептуальна модель БІЗСПС ВНЗ юридичного профілю ґрунтується на комплексі наукових методів в основі яких – системний, документний, інформаційний та когнітивний підходи. Модель системи враховує організаційно-педагогічні та змістовно-педагогічні особливості СПС, зафіксовані в навчальних планах, програмах навчальних дисциплін та інших програмних і навчально-методичних документах, які визначають рівень вимог до фахівців юридичного профілю за обраним освітньо-кваліфікаційним рівнем у межах спеціальності «Правознавство». Це забезпечує організованість, гнучкість і випереджальний характер системи в умовах інформатизації.

Цілісність системи БІЗСПС ВНЗ юридичного профілю забезпечується інтегрованим формуванням документних, інформаційних та когнітивних ресурсів, посиленням безпосередніх і опосередкованих зв'язків між основними її суб'єктами – бібліотечними працівниками, викладачами і студентами, включає: а) підсистему роботи з традиційними та електронними документами, повнотекстовою БД, які є об'єктами формування бібліотечного фонду; б) підсистему роботи з даними про інформацію, яка надає відомості про адресу документа – документографічну БД, електронний каталог, веб-сайт бібліотеки; в) підсистему поглибленої інтелектуальної переробки інформації, результатом якої є інформаційно-аналітичні ресурси когнітивного типу – метадані, інформаційно-пошукові тезауруси, лексикографічна, фактографічна, концептографічна, проблемно-орієнтована БД тощо.

6. Фундамент підсистеми БІЗСПС становить документне забезпечення самостійної роботи студентів, яке здійснюється на основі якісного формування бібліотечного фонду, до складу якого входять профільні традиційні та електронні (на CD-ROM та мережеві) документи.

Базове значення бібліотечного фонду визначається його провідною роллю в задоволенні пов'язаних із самостійною роботою інформаційних потреб студентів, у формуванні інформаційного й когнітивного складників БІЗСРС. Її провідне місце пов'язано також зі специфікою підготовки майбутніх юристів, які в процесі навчання і в подальшій професійній діяльності мають постійно працювати з великою кількістю документів, відслідковувати зміни в них, приймати обґрунтовані рішення, неухильно дотримуючись законодавства. Особливістю фонду вузівської бібліотеки юридичного спрямування є наявність у його складі трьох основних груп профільних документів, які становлять його ядро: а) група паперових чи електронних документів, що входить до складу науково-методичного забезпечення навчального процесу в цілому і самостійної роботи; б) група першоджерел – законодавчих і нормативно-правових документів України та інших країн світу, коментарів до них; в) група навчальних, наукових, довідкових, профільних періодичних видань, що належать до рекомендованої літератури з кожної навчальної дисципліни. Перспективне завдання – створення цифрової (електронної) бібліотеки як корпоративного розподіленого фонду профільних документів.

7. Інформаційна складова розглядається у двох основних аспектах: як інформатизація бібліотек, створення автоматизованого бібліотечного комплексу (АБК), автоматизованих робочих місць (АРМ) «Самостійна робота студентів» і як системна організація метаінформації – відомостей про первинні документи, їх місцезнаходження задля оперативного доступу користувачів до локальних, регіональних, національних і світових інформаційних ресурсів профільного змісту через мережі Інтернет/Інтранет.

Головним завданням удосконалення інформаційного складника БІЗСРС вузівської бібліотеки є організація комп'ютерних і телекомунікаційних мереж, створення зведеного електронного каталога, підвищення інформативності бібліотечних веб-сайтів (веб-сторінок, веб-порталів) – сучасних засобів організації, пошуку й доступу до профільної інформації; створення й використання документографічної (бібліографічної та реферативної) БД і банків даних з правознавства на CD-ROM і глобальної мережі Інтернет.

8. Перспективним напрямком з бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ юридичного профілю визначено розвиток когнітивного складника системи – поглиблену інтелектуальну переробку інформації, що забезпечує принципово новий комунікаційний зв'язок – «знання → документ → інформація → знання». Основними результатами діяльності вузівської бібліотеки є ресурси когнітивного типу: автоматизовані інформаційно-пошукові тезауруси, лексикографічна, фактографічна, концептографічна, проблемно-

орієнтована БД і банки знань профільної тематики власної генерації або запозичені, локального й віддаленого доступу.

Проведене дослідження не вичерпує повністю питань порушеної проблеми. Перспективні напрямки подальшої розробки передбачають:

- узагальнення досвіду бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС вузівських бібліотек інших освітньо-кваліфікаційних профілів;
- аналіз специфіки системи БІЗСРС та юристів в умовах післядипломної освіти.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. *Пасмор Н.П.* Головні функції вузівських бібліотек юридичного профілю та їх реалізація в сучасних умовах / Н.П. Пасмор // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х., 2001. – Вип. 8. – С. 114-121.

2. *Пасмор Н.П.* Документно-інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу / Н.П. Пасмор // Вісн. Кн. палати. – 2002. – № 11. – С. 27-28.

3. *Пасмор Н.П.* Можливості підвищення якості індексування документів в автоматизованих бібліотечних системах / Н.П. Пасмор // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х., 2002. – Вип. 9. – С. 130-141.

4. *Пасмор Н.П.* Роль і функції бібліотечного веб-сайта в інформаційному забезпеченні самостійної роботи студентів / Н.П. Пасмор // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х., 2002. – Вип. 10. – С. 80-84.

5. *Пасмор Н.* Трансформація функцій вузівської бібліотеки юридичного профілю за умов інформатизації освіти / Н.П. Пасмор // Новий колегіум. -2002. – № 4/5. – С. 21-25.

6. *Пасмор Н.П.* Модель бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС / Н.П. Пасмор // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х., 2003. – Вип. 11. – С. 138-144.

7. *Пасмор Н.П.* Бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів юридичних вищих навчальних закладів / Н.П. Пасмор // Проблеми розвитку юридичної науки у новому столітті: Матеріали наук. конф. (м. Харків, 25-26 груд. 2002 р.). – Х., 2003. – С. 37-39.

8. *Пасмор Н.П.* Питання формування та використання бібліотечного фонду / Н.П. Пасмор // Проблеми вищої юридичної освіти України: Тез. доп. та наук. повідомл. наук.-метод. конф. (м. Харків, 8-10 груд. 2001 р.). – Х., 2002. – С. 196-198.

9. *Пасмор Н.П.* Про бібліотечне забезпечення юридичної освіти у регіоні / Н.П. Пасмор // Економічне, політико-правове і духовне життя в Україні та розвиток особистості: Матеріали наук. конф. за підсумками викон. комплекс. цільової прогн. (м. Харків, 12-13 квіт. 2001 р.). – Х., 2003. – С. 149-152.

10. Пасмор Н.П. Подготовка юристов: Традиционные и новые аспекты деятельности библиотеки. Библиотека Национальной юридической академии Украины им. Ярослава Мудрого / Н.П. Пасмор, Г.Е. Гигель // Очерки истории вузовских библиотек г. Харькова. – Х., 2001. – С. 122-145.

АНОТАЦІЇ

Пасмор Н.П. Бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 07.00.08 – Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. – Харківська державна академія культури, Харків, 2003.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблеми бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ юридичного профілю. Розкрито вплив основних чинників на трансформацію соціальних функцій вузівської бібліотеки. Обґрунтовано інтегративну сутність цільової сапортної функції в об'єднанні документної, інформаційної та когнітивної складових системи БІЗСРС. Уточнено зміст поняття «самостійна робота студентів». Проаналізовано сучасний рівень задоволення інформаційних потреб студентів бібліотечними засобами. На підставі сучасних педагогічних і бібліотекознавчих теорій розроблено концептуальну модель системи бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ юридичного профілю. Запропоновано алгоритм створення автоматизованого бібліотечного комплексу. Визначено зміст і структуру документного, інформаційного та когнітивного складників системи бібліотечно-інформаційного забезпечення СРС ВНЗ юридичного профілю, що базується на ефективному використанні комп'ютерних і телекомунікаційних технологій.

Ключові слова: бібліотечно-інформаційне забезпечення, сапортна функція вузівської бібліотеки, самостійна робота студентів, інформаційні потреби, документні ресурси, інформаційні ресурси, когнітивні ресурси, автоматизований бібліотечний комплекс, правознавство.

Пасмор Н.П. Библиотечно-информационное обеспечение самостоятельной работы студентов высших учебных заведений юридического профиля. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 07.00.08 – Книговедение, библиотековедение, библиографоведение. – Харьковская государственная академия культуры. Харьков, 2003.



Диссертация посвящена комплексному исследованию проблемы библиотечно-информационного обеспечения самостоятельной работы студентов (БИОСРС) высших учебных заведений юридического профиля.

В диссертации осуществлен анализ трансформации социальных функций вузовской библиотеки. В контексте документной, информационной и когнитивной парадигм развития библиотековедения выделена целевая сапортная функция вузовской библиотеки, в рамках которой реализуется создание системы БИОСРС юридического вуза путем интеграции документных, информационных и когнитивных ресурсов.

На основе глубокого анализа законодательных и нормативно-правовых документов высшей школы Украины, а также специальной литературы уточнено содержание понятия «самостоятельная работа студентов», которое предложено рассматривать как главное средство овладения студентом учебным материалом в свободное от обязательных учебных занятий время, как одну из приоритетных форм организации учебного процесса в вузе.

Анализ практического опыта изучения информационных потребностей студентов Национальной юридической академии Украины имени Ярослава Мудрого, других вузов юридического профиля Харьковского региона подтверждает тезис о неравномерном развитии составляющих БИОСРС: документной – как состоявшейся; информационной – как развивающейся; когнитивной – как перспективной.

Разработанная в диссертации концептуальная модель системы БИОСРС вуза юридического профиля базируется на разработанных педагогикой высшей школы Украины организационно-педагогических (учебные планы) и содержательно-педагогических (программы учебных дисциплин) основаниях СРС. Целостность СБИОСРС юридического вуза обеспечивается системным формированием документных, информационных и когнитивных ресурсов на основании: активного использования компьютерных и телекоммуникационных технологий; усиления непосредственных и опосредованных связей между основными субъектами деятельности – библиотечными работниками, преподавателями и студентами; повышения информационной культуры пользователей. Выделены три ведущие подсистемы БИОСРС: а) работа с традиционными и электронными документами, полнотекстовыми БД профильной тематики, являющимися объектами формирования библиотечного фонда; б) работа с данными об информации, сведениями о местонахождении документов – наличии документографической (библиографической и реферативной) БД, электронного каталога, веб-сайта библиотеки, обеспечивающих возможность многоаспектного поиска и оперативного доступа к информации; в) углубленная интеллектуальная обработка информации, результатом которой являются информационно-аналитические ресурсы когнитивного типа: метаданные,

информационно-поисковые тезаурусы, лексикографическая, фактографическая, концептографическая, проблемно ориентировочная БД и банки знаний.

Базовая подсистема БИОСРС – документная, реализуется путем качественного формирования библиотечного фонда. Ядро библиотечного фонда библиотеки юридического вуза составляют профильные документы трех групп: а) документы, составляющие научно-методическое обеспечение учебного процесса в целом и самостоятельной работы, в частности; б) первоисточники – законодательные и нормативно-правовые документы и комментарии к ним; в) учебные, научные, справочные и прочие издания, входящие в список основной рекомендованной литературы к каждой учебной дисциплине.

Информационная составляющая системы БИОСРС рассматривается в двух основных аспектах: а) как информатизация библиотек, результатом которой является создание автоматизированного библиотечного комплекса, АРМ «Самостоятельная работа студента»; б) как системная организация метаинформации, содержащей данные об информации и местонахождении первичных документов, обеспечивающей многоаспектный поиск и оперативный доступ пользователей к локальным, региональным, национальным и мировым информационным ресурсам профильного содержания по сетям Интранет/Интернет. Это сводный электронный каталог, библиотечный веб-сайт (веб-страница, веб-портал), документографическая БД.

Перспективной определена когнитивная составляющая системы БИОСРС – углубленная интеллектуальная обработка информации, результатом которой являются: информационно-аналитические ресурсы когнитивного (знаниевого) типа собственной генерации или заимствованные на CD-ROM сетевые; автоматизированные информационно-поисковые тезаурусы, лексикографическая, фактографическая, концептографическая, проблемно-ориентированная БД и банки знаний по правоведению. В диссертации детально рассматривается технология создания автоматизированного информационно-поискового тезауруса по криминалистике и профессиональной этике юриста.

Ключевые слова: библиотечно-информационное обеспечение, сапортная функция вузовской библиотеки, самостоятельная работа студентов, информационные потребности, документные ресурсы, информационные ресурсы, когнитивные ресурсы, автоматизированный библиотечный комплекс, правоведение.

N.Pasmor Library-information provision of the students' independent work of higher educational establishments of the law type.-Manuscript.

Thesis for a candidate's degree of the pedagogical science on speciality 07.00.08-"Book science, library science, bibliography science."- Kharkiv State Academy of Culture.- Kharkiv.- 2003.

Thesis is devoted to the comprehensive research of the problem in connection with the library- information provision of the independent work of the students of higher educational establishments of the law type. The influence of the main factors on the transformation of the social (outwardly systems) and technological (intrasystems) functions of the institution of higher education library has been revealed. The essence of the support function with the special aim has been substantiated. It is specified the term " the students' independent work ". The modern level of the satisfaction of the information needs of the students by the library means has been analysed. On the base of the modern pedagogical and library science theories has been worked out the conceptual model of the library-information provision of the students' independent work of higher educational establishments of the law type. It is given the algorithm of the automated library complex developing. The content and structure of the documentary, informational and cognitive components of the library-information system provision of the students' independent work of higher educational establishments of the law type has also been revealed. This system is based on the effective use of the computer and telecommunication technologies.

Key words: library-information provision, support function of the institution of higher education library, students' independent work, information needs, documents resources, information cognitive resources, automated library complex, law science.